הלכה · משנה תורה · מפרשים · בן אריה · ספר נזיקין

בן אריה על משנה תורה, הלכות גזילה ואבידה

הרב זאב בן אריה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

בן אריה על משנה תורה, הלכות גזילה ואבידה

הרב זאב בן אריה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/בן-אריה-על-משנה-תורה-הלכות-גזילה-ואבידה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ט 4
הלכה יג 4
פרק י 5
הלכה ז 5
הלכה יב 5
פרק יג 5
הלכה טו 5
פרק יז 5
הלכה ח 5
פרק יח 5
הלכה א 5

פרק ט

הלכה יג

מגיד משנה: ואולי משום דמסתבר טעמי'. נ"ב וע' בטור סי' שע"ד בשם הרמ"ה וע' טורי אבן מגילה כ"ו ע"ב ומזה ראי' לכאורה לשיטת הרמ"ה [בגמ' ב"מ ט"ז א' פליגי בזה רב אחא ורבינא חד אמר מתנה כמכר והוה של לוקח וחד אמר מתנה לאו כמכר והוה של גזלן. ובחולין צ"ג אמרינן כל היכי דפליגי רב אחא ורבינא רבינא לקולא והלכה כרבינא ובממון צ"ל הקולא לנתבע. ולמוחזק כמ"ש התוס' ב"מ צ"ה א' ד"ה אתמר וכתב הרא"ש בב"מ פ"ק שם סימן מ' וז"ל והלכתא כרבינא לקולא ולא מפקינן ממונא מחזקת הגזלן ועל הלוקח להביא ראי' שנתכוין להעמידה בידו עכ"ל וס"ל דהגזלן שקנה מבעלים הוא מוחזק וא"כ ס"ל לרבינא מתנה לאו כמכר. אבל הטור סי' שע"ד כתב בשם הרמ"ה דלוקח מוחזק ודאי ומוכר ספק ואין ספק מוציא מידי וודאי עכ"ל וא"כ רבינא לקולא להלוקח וס"ל מתנה כמכר ולכן פסק כן הרמב"ם דס"ל כהרמ"ה ובמגילה כ"ו ב' פליגי רב אחא ורבינא לענין מתנה כמכר לענין איסור ושם רבינא לקולא דהוה מתנה כמכר והקשה הטורי אבן שם דקשי' רבינא אדרבינא מהכא וכן קשה דרב אחא אדרב אחא ומזה ראי' לשיטת הרמ"ה והרמב"ם דגם כאן קולא ללוקח וגם כאן ס"ל לרבינא מתנה כמכר. כ"ז הוא כוונתו ז"ל וע' מ"ש בהגהותיו בן ארי' על ב"מ ט"ז א' שם וע' בשו"ע שם בביאור הגר"א ז"ל שם ובהגהות המסדר הרב מי"ג ז"ל שם. ובטעם הרמ"ה יש לומר עוד דשאני הכא שמחזקת מרא קמא שהוא הבעלים יצא ממ"נ שהרי נתנה לגזלן רק הספק על הגזלן אם קנה הוא לעצמו או קנה מתנתו עבור הלוקח ולא נעשה שלו רק הוא כשלוחו של לוקח וא"כ אין כאן חזקת מרא קמא ולכן אזלינן בתר הלוקח שהוא מחזיק בשדה. וע' חו"מ סי' רל"ו ס"א ובעיקר פלוגתא דרב אחא ורבינא יש לחלק בין פלוגתתם במגילה דף כ"ו שם ובין פלוגתתם בב"מ ט"ז שם ולהרא"ש הנ"ל יש לומר דס"ל לרבינא דבגזלן ורשע אינו מוכרח לומר אי לאו דטרח כו' שיתכן מחמת יראה שלא יעשה לו עוד רעה החניף לו ליתן לו מתנה גם כשלא טרח וארצי כו' וע' ב"ב מ"ז ע"ב ויתכן דרב אחא ורבינא פליגי בגזלן מעין פלוגתת רב ושמואל שם בשטר ע"ש ומ"מ אין מבטלין קנין המתנה לגמרי דאיירי בשלא טעין הנותן טענת אונס או שאין האונס ברור בכאן ע' שיטה מקובצת כאן ב"מ שם בשם הראב"ד. אך לפ"ז עדיין יקשה רב אחא דב"מ על רב אחא דמגילה. ויש לומר סברת ר"א דבמגילה יתכן ליתן לאדם מתנה מחמת אהבה משא"כ כשגזלו בוודאי אינו אוהבו ואי לאו דטרח וארצי נמי כו'] וע' קידושין ז':

פרק י

הלכה ז

מ"מ: מתבאר בפ' חזקת כו'. נ"ב ובתוספתא ב"ק פרק יו"ד [משנה ז' וז"ל שם היורד לחורבתו של חבירו שלא ברשות כו' היורד ברשות שמין לו וידו על העליונה אם השבח יתר על ההוצאה נותן לו את השבח ואם ההוצאה יתר על השבח נותן לו את ההוצאה עכ"ל. וע"ע ביאור הגר"א ז"ל חו"מ סי' שע"ה ס"ק ז']:

הלכה יב

מ"מ: ההוצאה יתירה על השבח אין לו הוצאה שיעור שבח. נ"ב צ"ל אין לו הוצאה אלא שיעור שבח כו':

פרק יג

הלכה טו

בהשגת הראב"ד: שהרי שנינו שאין פרה וחמור כו'. נ"ב צ"ל שמין פרה וחמור כו':

פרק יז

הלכה ח

משנה למלך: וז"ל מהרימ"ט ח"א סי' קנ"א. נ"ב צ"ל סי' ק"נ [ומ"ש כאן ידו עדיף מעובד. צ"ל עדיף מעודר. פי' העודר בנכסי הגר וסבר ששלו הוא לא קנה שאמרו ביבמות נ"ב ע"ב וע' קצות החושן סי' רס"ח ס"ק ג' ונה"מ שם. ובתשובת רע"ק אייגר ז"ל סי' ל"ז וע' חו"מ סי' רל"ב סוף סעיף י"ח בהג"ה ובש"ך סי' רס"ח ס"ק ו' וסי' קפ"ג סעיף ז']:

פרק יח

הלכה א

מל"מ: ד"ה ודע שהתוס' כו'. יכול לגבות ע"י קיום. נ"ב ע' בסמוך ד"ה ודע שיש פי' אחר כו':